

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Історія української літератури 1960-1990-их років»

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, 03 Гуманітарні науки
спеціальність 014 Середня освіта, 035 Філологія
спеціалізація 014.01 Середня освіта (Українська мова і література),
035.01 Філологія (Українська мова та література)
035.01 Філологія (Літературна творчість)
035.09 Фольклористика
035.10 Прикладна лінгвістика
факультет філологічний

Робоча програма з курсу «Історія української літератури 1960-1990-их років» для студентів за спеціальностями 014 Середня освіта, 035 Філологія. – 2022. – 30 с.

Розробник: доцент кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка, кандидат філологічних наук **Чопик Ростислав Богданович**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка Львівського національного університету імені Івана Франка

Протокол від «26» серпня 2022 року №1

Завідувач кафедри української літератури ім. акад. М. Возняка

_____ (Микитюк В. І.)
(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

«26» серпня 2022 року

Схвалено Вченою радою філологічного факультету
Протокол від «30» серпня 2022 року №1

«30» серпня 2022 року

Голова Крохмальний Р. О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів -4	Галузь знань (шифр, назва) 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
Модуль в-1	Напрямок (шифр, назва) 035 Філологія	<i>Рік підготовки</i>	
Змістових модулів - 2	Спеціальність (професійне спрямування) 035.01 Українська та література	3-й	-й
Курсова робота 0		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин - 180		6-й	-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: 7 Аудиторних –	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	32год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		48год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		42год.	год.
		ІНДЗ	
Вид контролю: іспит			

5,5 Самост ійної роботи студен та -42		
--	--	--

2.МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Інша назва курсу: «Сучасна українська література». Його специфіка в тому, що більшість письменників, чия творчість вивчається, – живі і продовжують творити, а отже, опиратись доводиться не на академічні підручники (котрих ще немає), а на біжучу літературну критику і, звичайно ж, насамперед, безпосередньо твори, пошукуючи у них живий нерв зв'язку із сучасністю, її перегуки з традицією, що вив'язується на новому етапі. Тут ще зарано остаточно підсумовувати й класифікувати, тут емоційно-інтуїтивна рецепція важливіша за раціоналістську. Цим курс відрізняється від ІУЛ попередніх періодів, а ще тим, що відкритий в будучину: з'являються нові твори, і їх треба вводити у програму просто «на марші», пам'ятаючи, до речі, й про зворотний зв'язок. Від того, як оцінимо (чи адекватно поцінуємо) творчість наших сучасників, залежить *що і як* вони писатимуть завтра... Це накладає додаткову відповідальність, але й віддячує справжнім, «не позиченим, а власним», драйвом, відчуттям причетности до чогось важливого, що робиться на наших очах і за нашою участю.

Метою курсу є презентація основних тенденцій літературного процесу 1960-90-х років; творчості чільних письменників – представників літературних поколінь «шістдесятників», «постшістдесятників», «вісімдесятників», «дев'яностників» (за повсякчасної участі «позадесятників»).

Завдання: з'ясування культурно-історичних умов 1960-90 років («відлига», «застій», «перебудова», Незалежність...), естетично-ідеологічних (та -позаідеологічних) засад творчості, представлення специфічних понять, які виникли у процесі формування явища, окреслення головних рис літературних поколінь, презентація кола авторів.

Результати навчання.

Студент повинен знати:

- терміни і поняття «відлига», «застій», «перебудова» «шістдесятники», «постшістдесятники», «вісімдесятники», «дев'яностники», «модернізм», «постмодернізм», «нон'фікшен» (реалізм після постмодернізму), «сучасна література».
- культурно-історичні умови літературного процесу 1960-90-их років;
- основних представників, головні моменти їхніх біографій, проблематику і поетику чільних творів (лектура додається);
- головні літературні колізії (дискусії, конфлікти, скандали...)

Студент повинен уміти:

- аналізувати відповідні поетичні, прозові та драматичні твори як твори 1960-90-их років (ідеологія, тематика, проблематика, поетика тощо)
- висвітлювати головні ідеологічно-естетичні концепти;
- стежити за перебігом біжучого літературного процесу («тримати руку на пульсі доби»).

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вступ.

- Структура, мета, завдання курсу.
- Принципи організації навчального процесу.
- Необхідна література для читання, конспектування, аналізу. Перелік художніх текстів з анонсами (див. додану лектуру).
-

Література:

«Загальної» навчальної літератури до всього курсу не подаю, позаяк він охоплює як мінімум чотири літературні періоди (синхронізовані з літературними поколіннями – див. вище). Отож, навчальна література подаватиметься на початку кожного з них – на початку кожного зі «змістових модулів».

Змістовий модуль 1. Шістдесятники.

Тема 1. Суспільно-мистецькі характеристики періоду.

Період шістдесятництва як драматургійна цілість. Експозиція (1953): смерть «кривавого Торквемади», що уможливить зав'язку: 1956 – таємну доповідь Хрущова на XX з'їзді, початок «відлиги» – розвиток дії: виправлення «наслідків культу особи Сталіна», що полягало насамперед у реабілітації («перша хвиля») невинно убієнних представників Розстріляного Відродження, видання заборонених творів, поновлення перерваної національної традиції (по вертикалі); підняття «залізної куртини», підмикання до енергомережі світової культури (по горизонталі), переклади Е. М. Ремарка, Е. Гемінгвея, Е. Павида та ін.; вихід на авансцену молодого покоління, що з'являється на цьому ґрунті, в цій атмосфері – кульмінація: дебютні збірки В. Симоненка, М. Вінграновського, І. Драча, Б. Олійника (1962), «гастролі» молодих поетів Україною, легендарні творчі вечори, виникнення КТМ-ів («Сучасник», «Пролісок»)… – розв'язка: компартійні «проробки» поетів за «формалізм», убивство В. Симоненка, знищення шевченківського панно А. Горської та О. Заливахи в Київському університеті, спалення відділу рукописів у бібліотеці Вернадського («справа Погружальського», протестний лист та перші арешти за його розповсюдження), прем'єра «Тіней забутих предків», демаркаційна межа поміж тими «хто вставав» і «хто не вставав», означення дисидентів – епілог: друга хвиля арештів (1972), глухий застій, перехід у інші координати...

Література:

Бердиховська Б. Гнатюк О. Бунт покоління / Розмови з українськими інтелектуалами. – К., 2000.

Діалектика художнього пошуку: Літературний процес 60-80-х років. – К., 1989.

Дзюба І. Інтернаціоналізм чи русифікація? – К., 2005.

Зарецький О. Українські шістдесятники і хрущовська відлига в етнокультурному просторі СРСР // Сучасність. – 1995. – № 4.

Зборовська Н. Шістдесятники // Слово і час. – 1999. – № 1.

Ільницький М. На вістрі серця і пера. – К., 1980.

Касьянов Г. Незгодні: Українська інтелігенція в Русі опору 1960-1980-х років. – К., 1995.

Корогодський Р. Шістдесятники. Брама світла. – Львів, 2009.

Коцюбинська М. Мої обрії: У 2 кн. – К., 2004.

Медвідь В. Шістдесятництво: міт і реальність // Українські проблеми. – 1997. – № 1.

Обертас О. Український самвидав. – К., 2010.

Рух опору в Україні 1960-1990. Енциклопедичний довідник. – К., 2010.

Салига Т. Вогонь, що не згаса. – К., 2017.

Сверстюк Є. Світлі голоси життя. – К., 2015.

Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво. Профілі на тлі покоління. – К., 2010.

Тема 2. Творчість Василя Симоненка.

Коротка біографія, розгадка трагічної загибелі, причина... «Метеор щирости»: відкриття заборонених істин відкритою до правди душею, весняною «силою вродженого потягу» (І. Франко про М. Шашкевича) всупереч советському зомбуванню («Ти знаєш, що ти людина?» – в знеособленій совковій масі, «жити спішити треба», «сьогодні усе для тебе», а не в облудному комуністичному *завтра*; «Дід умер» – безсмертя душі під пресом атеїстичної пропаганди, «Лебеді материнства» – «вибрати не можна тільки Батьківщину» в супільстві повсякчасного вибору російського «інтернаціоналізму»...). «Говорити про поезію значить цитувати її»... «Окрайці думок» – документ абсолютної свободи світопочування; за симоненківські вечори, де вони цитувалися, багатьом поламано долі. Неймовірна, парадоксальна і менш відома проза («Вино з троянд», «Півні на рушниках», «Весілля Опанаса Крокви», «Чорна підкова»). Історія з неприсудженням Шевченківської премії. Доля творчої спадщини, неофіційної заборони її.

Література:

Гончар О. Витязь молодшої української поезії // Гончар О. Чим живемо? На шляхах до українського Відродження. – К., 1991.

Дзюба І. Більший за себе самого // Наука і культура. Україна. – К., 1989. – Вип. 23.

Життя, мов спалах блискавки: Спогади друзів і колег про Василя Симоненка. – Черкаси, 1991.

З матір'ю на самоті. – К., 1990.

Ткаченко А. Василь Симоненко. Нарис життя і творчості. – К., 1990.

Тема 3. Творчість Івана Драча.

Дебютний «Соняшник» (як і подальші «Протуберанці серця», «Сонце і слово», «Сонячний фенікс», «Храм сонця») – продовження естафети сонцепоклонства в українській літературі (П. Шекерик-Доників – М. Коцюбинський – П. Тичина, котрий благословив молодого І. Драча, як і колись його, молодого, – М. Коцюбинський)... «Балади буднів»: пошук поезії там, де її не було раніше, романтичний жанр (балада) на реалістичному матеріалі, поетизація доби НТР (синтез антитез «фізиків і ліриків»)... Комсомольські «проробки за «формалізм» (разом з М. Вінграновським)... «Дума про вчителя», причетність до сквородинської традиції... «Чорнобильська Мадонна», легендарне слово про «отруений український ген» на з'їзді СПУ в 1987 році (О. Гончар тоді ж – про біблійну звізду-полин), депутатство до ВР СРСР, перша виборча кампанія під синьо-жовтими прапорами... Драч-кіносценарист («Камінний хрест», «Пропала грамота», «Вечори на хуторі біля Диканьки»), причетність до традиції українського поетичного кіно.

Література:

Ільницький М. Іван Драч. Нарис творчості. – К., 1986.

Салига Т. І калина з Теліжинець, і полин з Чорнобиля // Салига Т. Продовження. Літературно-критичні студії. – Львів, 1991.

Ткаченко А. Іван Драч. Нарис творчості. – К., 1988.

Тема 4. Творчість Миколи Вінграновського.

Вхідчини в літературу через кінематограф: знайомство з О. Довженком під час вступу до Інституту ім. І. Карпенка-Карого, переїзд до Москви для навчання у ВДІКу, роль Орлюка у Довженковій «Україні в огні», світовий резонанс, повернення до Києва на кіностудію [тоді ще не] ім. О. Довженка... Прочуття власної сили («Я встав з колін і небо взяв за зорі»), блискучий поетичний дебют («Атомні прелюди», 1962), участь у шістдесятницькому мистецькому русі, «проробки» за «формалізм» («Якщо народ мій числиться формально, тоді я дійсно дійсний формаліст»)... Різновид «заслання»... в ООН (разом з І. Драчем), розповідь про те, як повернувся (з «Манюні»)... Рафінованість поезії: невтамований пошук отого єдиного слова, означення, образу («Вона була

задумлива, як сад...»). Відчуття себе Наливайком – тим, хто «починає битву за Україну»: «Остання сповідь Северина Наливайка», химерний роман «Северин Наливайко»... Зворушливі повісті по звірят («Манюня», «Сіроманець», «Гусенятко»), жанрові риси кіноповісті.

Література:

Вінграновський М. Вибрані твори: У 3 т. – К., 2004.

Вінграновський М. Манюня. Повісті. Оповідання. Есе. – К., 2003.

Вінграновський М. Северин Наливайко. Роман. – К., 1996.

Маршал Вінграновський. Книга про поета (спогади, есеї, листи, інтерв'ю). – К., 2011.

Салига Т. ...Голос мій не відлюбить... Вінграновськознавчі студії. – Львів, 2014.

Тема 5. Творчість Ліни Костенко.

Ліна Костенко як шістдесятниця й водночас позадєсятниця: унікальність та безпрецедентність популярності народної поетеси, місце в традиції великих жінок-попередниць (Леся Українка, Олена Теліга)... Її перший вірш написано в окопі, він друкувався просто на землі: хоча дитинство «вбито на війні», воєнна тема представлена мінімально («Пастораль ХХ століття»), поетеса темою зловживали кон'юнктуристи... Гнітюча антиукраїнськість повоєнного Києва, потреба повноцінної літературної атмосфери, навчання в літературному інституті ім. М. Горького, в класі М. Светлова; одруження з польським режисером Єжи Пахльовським, донька Оксана (принагідно про О. Пахльовську)... Коротка поетична бібліографія: «Проміння землі», «Мандрівки серця», «Вітрила», «Зоряний інтеграл» – набір розсипано у друкарні за вказівкою «згори» (початок «закручування гайок»)... Шістнадцятирічне вимушене мовчання (недрукування), гідна постава в дисидентському русі, безкомпромісність, етика й естетика поведінки на судових процесах над шістдесятниками («це, може, навіть і не вірші, а квіти, кинуті до ніг»)... Повернення: «Над берегами вічної ріки» (1977); кульмінація: «Маруся Чурай» (1979), «Неповторність» (1980), Шевченківська премія (1980). Характеристики творчості: актуальна неповторність у постановці «вічних» проблем, парадоксальність їх українського вирішення; евристичність рими (чому Ліну Костенко не можуть адекватно поцінувати в Нобелівському комітеті?)... Драматичні поеми: «Дума про братів неазовських» (зміна тональності прочитання української історії з розпачливої на ствердну), «Сніг у Флоренції» (найадекватніша метафора кон'юнктури, вирок советським «митцям»)... Особисті рахунки з Чорнобилем, десятирічне волонтерство у Зоні. Вихід з «сучукрлітру», аскеза, може, й занадто. Діагноз сучасному стану української культури та способи лікування («Духовна аура нації або дефект головного дзеркала»)... «Берестечко»: довгий шлях до читача... «Записки українського самашедшого»: pro- і contra... Романи на слова: музичність, музикальність і неповторність...

Література:

Брюховецький В. Ліна Костенко. Нарис творчості. – К., 1990.

Дзюба І.Є поети для епох. – К., 2011.

Костенко Ліна. Берестечко. – К., 2010.

Костенко Ліна. Вибране. – К., 1989.

Костенко Ліна. Мадонна перехресть. – К., 2011.

Костенко Ліна. Маруся Чурай. – К. 1979, 1980.

Костенко Ліна. Сад нетанучих скульптур. – К., 1987.

Тема 6. Творчість Василя Стуса.

«Життя як творчість» (за Д. Стусом): драматичні взаємини з Донбасом, участь у шістдесятницькому русі; поетичні починання, наукові студії (аспірантура), переклади (Гете, Рільке) у 1960-ті роки; перші репресії, дебюти: за кордоном («Зимові дерева», 1970) та в самвидаві («Веселий цвинтар», тоді ж)... Виступ на похороні Алли Горської, «різдвяний» арешт 1972 (друга хвиля репресій), «Dichtenzeit» («Час творчості») в казематі (відкриття «свого» креативного місця, феномена власної долі), «Феномен доби» (після Є. Маланюка найадекватніше пояснення П. Тичини),

«патологічно чесний» (з протоколу допиту в КГБ), вирок за це... 5 років таборів, 3 – заслання (дисидентський стандарт), Барашево – Колима (слідами старих оунівців та упівців, спадкоємність). «Палімпсести» – квінтесенція духу, поетичний підсумок ув'язнення 1970-их: незнищенність Пам'яті і Голоти; «В мені уже народжується Бог»: і це правда; Стусів дзен: входження в абсолют крізь межову самопосяту; стилістика віршів, що «як мішки з камінням»: їх важко читати, коли у житті «все добре», але саме вони підтримують у час випробувань; Стусів екзистенціалізм: французи такого не знали ... Коротко на волі, вступ до УГС, другий арешт, роль В. Медведчука (за книгою В. Кіпіані), Кучино, «Птах душі», смерть, перепоховання... Проєкт «Стусове коло» (сестри Тельнюк, Д. Стус, Р. Семисал). Кінофільм «Заборонений» (2019): більше contra-, а менше pro-. Діти дисидентів (Дмитро Стус, Тарас Чорновіл): суперечливість? амбівалентність? Значимість творчості і «життя як творчості».

Література:

- Кіпіані В. Справа Василя Стуса. – Харків, 2019.
Стус В. Палімпсест. Вибране. – К., 2003.
Стус В. Листи до сина. – Івано-Франківськ, 2004.
Стус Д. Василь Стус: життя як творчість. – К., 2004.

Тема 7. Творчість Ігоря Калинця.

Повний галичанин: походження з родини греко-католицьких священників та січових стрільців. Навчання у Львівському університеті (наш факультет): знайомство з Іриною Стасів (відтоді вони – двоїна) та поезією Б.-І. Антонича: все, написане до цього знайомства, відкинув-забракував, вплив Антонича визнає визначальним. Разом віднаходять та опікуються могилою Антонича на Янівськiм цвинтарі, вшануванням його пам'яті займаються у львівському КТМ «Пролісок». Дебютна збірка «Вогонь Купала»: перша й остання друкована за советських часів, решта 17 будуть рукописними. Участь у шістдесятницькому русі, арешт 1972, «верлібровий вирок», дисидентський стандарт (5+3). Вийшовши в 41 рік відчуває, що в поезії вже все сказав, решту життя вважатиме себе «скромним імпресаріо» поета І. Калинця... «Повний» дебют через 9 років після того, як перестав писати поезію (1991): «Пробуджена муза» (у Польщі), «Невольнича муза» (в Канаді), одночасний вихід у світ 17-ти збірок (Афіна з голови Зевса)... Замість поезії – «Казки зі Львова» (чудові!)... Громадська діяльність: Марійське товариство й відродження УГКЦ... Скандали: довкола вистави «УБН» у театрі ім. М. Заньковецької; довкола образу Антонича в романі Ю. Андруховича «Дванадцять обручів».

Література:

- Ільницький М. Ключем метафори відімкнені вуста... Поезія Ігоря Калинця. – Париж; Львів; Цвікау, 2001.
Калинець І. Пробуджена муза. Поезії. – Варшава, 1991.
Калинець І. Невольнича муза. Поезії. – Канада, 1991.

Тема 8. Творчість Дмитра Павличка та Бориса Олійника.

«Екстремі ся стрічають» (за І. Франком): крайній консерватор, що освідчився у любові... скіфській бабі й не міг вийти з компартії, аж поки самі ж комуністи його звідти не виключили (Б. Олійник) проти вічно мінливого «гірського потоку», що написав «Покаяльні псалми» й перейшов у ще вчора ворожий табір (Д. Павличка). Тим і цікаво їх порівнювати, адже попри те – два блискучі поети...

Д. Павличко: чотири зміни влади ще задовго до досягнення повноліття, життєва стратегія «валленродизму». Навчання в Коломийській гімназії (разом з Р. Іваничуком), у Львівському університеті в найлихіші повоєнні роки; раній успіх дебютної збірки «Любов і ненависть» (чималою мірою, на жаль, завдяки кон'юнктурним антинаціоналістичним та атирелігійним віршам); аспірантура в академіка М. Возняка (разом з І. Денисюком)... Заборонена й вилучена з книгарень через сонет «Коли помер кривавий Торквемада» збірка «Правда кличе» (1958), вірші на захист мови й національної гідності («Ти зрікся мови рідної», «Якби я втратив очі, Україно»). «Таємниця твого обличчя»: найкраще з доробку, неповторна інтимна (ба й еротична, що незвично для советських

часів) лірика, сакралізація кохання, поезії, що стали народними піснями («Два кольори, «Явір і яворина», «Лелеченьки», «Дзвенить у зорях небо чисте» – нині відродження інтересу до шлягерів 60-70-их)... Рубаї, сонети, переклади (антологія «Світовий сонет»)... Сценарій «Захара Беркута» (порівняння з сучасною версією Д. Віна й А. Сейтаблаєва)... Донька Соломія...

Б. Олійник: навчання в Київському університеті разом з В. Симоненком (камертоном-критерієм), дебютна збірка «Б'ють у крицю ковалі» (1962 – творчий бум шістдесятників), поетичне й життєве кредо «Марафону» (однойменна поезія). Апологетика Майстра («Робота», «При гончарному крузі», «Похорон вчителя»). Тверде стояння на своїй землі, стабільність, консерватизм українського «торі» («Я б спокійно лежав під вагою століть...»), сакралізація Матері («Сива ластівка» – у виконанні Н. Матвієнко). «Два роки в Кремлі» й значно більше в компартії: суперечлива політична позиція, її етичні засади, що відчитуються в поезії.

Література:

Ільницький М. Дмитро Павличко. Нарис творчості. – К., 1985.

Салига Т. Дві пелюстки слова // Салига Т. Продовження: Літературно-критичні студії. – Львів, 1991.

Ткаченко А. Ностальгія Дмитра Павличка // Слово і Час. – 1999. – № 10.

Гончар О. Читаючи Бориса Олійника // Гончар О. Чим живемо: На шляхах до українського Відродження. – К., 1991.

Ільницький М. На спокій права не дано: Поезія Бориса Олійника. – К., 1980.

Моренець В. Борис Олійник: Нарис творчості. – К., 1987.

Федоровська Л. По-земному – про високе: Літературно-критичний нарис. – К., 1985.

Змістовий модуль 2. Шістдесятницька, історична й химерна проза.

Тема 9. Шістдесятницька проза. Творчість Григора Тютюнника.

Шістдесятницька проза як та, що не вписувалась у канон соцреалізму й була близькою до класичного критичного реалізму. Належали не лише шістдесятники, а й дехто зі старших, що в атмосфері «відлиги» змінили звичну для себе тональність, подивували і мали проблеми з владою: «Собор» О. Гончара... Найяскравіший представник шістдесятницької прози – **Григор Тютюнник**. Вся його творчість «родом з дитинства» (за А. Екзюпері), але не того «щасливого», за яке соцреалісти дякували партії, а важкого, повоєнного, якого не було. Всі його твори – про дітей, які не мають дитинства (такою завжди є «дитяча» проза, що найбільше вражає: «Харитя», «Маленький грішник» М. Коцюбинського, «Федько-халамидник» В. Винниченка). Вся його проза автобіографічна, тож про життя – за творами, а про твори – з життя... Дитинство сина репресованого («Три зозулі з поклоном»); воєнне отроцтво, коли пішки подався до родичів на Донбас, де було легше вижити («Климко» – хоч герой і не вижив); повоєнна юність, навчання у ФЗУ («Вогник далеко в степу», «Смерть кавалера»); перша любов – «Зав'язь», що дала назву дебютній збірці (1966). Вхідчини в літературу полегшив «іменний» збіг зі старшим на 10 літ братом (трішки про Григорія, аби не плутали з Григором), хоча більше «полегшень», мабуть, не було. Драматична творча й життєва доля; нетипово «занижений больовий поріг» (болить і те, що інші не помічають); творчість, яка «любіві всевишній присвячується» і водночас є вислідом муки: «Любов і мука – інших рецептів нема». Радше не «український Шукшин», а учень стефаниківської школи: та ж каторжна робота над словом, той же комплекс самогубця, який трагічно потвердився...

Література:

1. Тютюнник Г. Твори: У 2 кн. – К., 1984.
2. Тютюнник Г. Бути письменником: Листи, щоденники, записники / Упорядник О. Неживий. – К., 2011.
3. Вічна загадка любові. Літературна спадщина Григора Тютюнника. Спогади про письменника. – К., 1988.
4. Мороз Л. Григор Тютюнник. Нарис життя і творчості. – К., 1991.
5. Спогади про Григорія та Григора Тютюнників. – К., 2001.

Тема 10. Історична романістика Павла Загребельного, Романа Іваничука, Романа Федоріва, Івана Білика.

Надзвичайний інтерес до історичної романістики в 1960-80-і роки як наслідок жорсткого цензурування творів про сучасність; можливість критичного погляду на сучасні проблеми через історичні аналогії; черги в книгарнях після виходу творів означених авторів.

Цикл романів П. Загребельного про Київську Русь: «Диво», «Первоміст», «Євпраксія», «Смерть у Києві». Популярність «Роксолани» (порівняння з аналогами від О. Назарука, В. Винничука, українським і турецьким телесеріалами)... Цикл романів Р. Іваничука про українську історію XV – XX століть: «Черлене вино», «Мальви» («Яничари»), «Манускрипт з вулиці Руської», «Вода з каменю», «Шрами на скалі» та ін. Драматичні колізії довкола «Мальв» та «Журавлиного крику», проблема пам'яті («Четвертий вимір»), мемуари «Благослови, душе моя, Господа!», робота на кафедрі української літератури... Романи Р. Федоріва «Отчий світильник», І. Білика «Меч Арея». Колізії творчої долі, проблематика, майстерність історичних романістів.

Література:

Льницький М. Людина в історії: Сучасний український історичний роман. – К., 1989.

Тема 11. Химерна проза. Творчість Валерія Шевчука.

Барокова типологія, українська «сродність» явища, предтечі химерної прози: М. Гоголь («Вечорниці...», «Миргород»), Г. Квітка-Основ'яненко («Конотопська відьма»), О. Стороженко («Марко Проклятий»), М. Коцюбинський («Тіні забутих предків»). Риси химерної прози у цих творах: контамінація міфологічного (ірреального) та реального вимірів; перевага сугестивного над наративним, поетичного, ліричного над прозовим, епічним. Спорідненість із «готичним романом», «магічним реалізмом», «поетичним кіно».

Презентація терміна: О. Ільченко «Мамай і чужа молодиця або козацькому роду нема переводу (український химерний роман із народних вуст)» (1958). Вив'язування естафети: саме О. Ільченко радить В. Землякові замінити назву «Вавилон» на «Лебедина зграя», аби не сприйняли як натяк на СРСР, хоча у кінофільмі «Вавилон ХХ» вона таки зрине (порівняння фільму й роману, риси химерної прози на його прикладі)... Оглядом про В. Дрозда, Г. Пагутяк, «химерні» аспекти прози Р. Іваничука, а детально – про **Валерія Шевчука**: біографічна силуета (за «Садом житейських думок, трудів та почуттів», «житомирською прозою»), шістдесятницький дебют («Серед тижня»); усвідомлення, що застійні часи не дадуть змоги на «критично реалістичну» шістдесятницьку прозу, перехід в історичну реальність, відкриття «атлантиди» українського бароко: переклади («Аполонова люття», «Марсове поле», «Пісні Купідона», Літопис Самійла Величка), наукові студії («Муза роксоланська»), відтак став бароковіти і як письменник: «Три листки за вікном» (аналіз)... Оглядом інші належні до «химерної прози»: «Дім на горі», «Стежка в траві», «Жінка-змія» та ін.

Література:

Горнятко-Шумилович А. Твори Валерія Шевчука як різновид «химерної» прози. – Львів, 1999.

Павлишин М. Канон та іконостас: Літературно-критичні статті. – К., 1997.

Синицька Н. Гра у класики: Поетика української інтелектуальної прози 1960 – 1990-х років. – Чернівці, 2018.

Тарнашинська Л. Свобода вибору – єдина форма самореалізації в абсурдному світі: Проза Валерія Шевчука як віддзеркалення екзистенціалізму // Сучасність. – 1995. – № 3.

Шевчук В. Три листки за вікном: Роман-триптих. – К., 1986.

Шевчук В. Вибрані твори: Роман-балада, оповідання. – К., 1989.

Тема 12. Риси покоління. «Київська школа».

Постшістдесятники прийшли в літературу в час замерзання «відлиги», а найкреативнішу пору прожили у період «застою», коли творчість «прозора» не мала шансів, а тільки – «езопова», «іносказальна». Шістдесятники переважно – публічні «сповідальники», постшістдесятники – герметичні «метафористи», причому метафорика ускладнена, «багатоповерхова» Творчість «мимохідь соціуму» (за В. Моренцем), близькість до естетики В. Вітмена, Е. Павнда, китайської та японської поезії, східних медитативних практик. Поетів «Київської школи» (М. Воробйов, В. Голобородько, В. Кордун, В. Рубан, С. Вишенський, М. Григорів та ін.) об'єднало насамперед те, що були виключені з Київського університету, тож і друковані дебюти виключалися апіорі, творче життя оберталось в герметичному просторі «тусівки» найближчих, «братів по нещастю», а насправді – творчій свободі, можливості ігнорувати кон'юнктурні спокуси, бути собою. Найцікавіші в «Київській школі» постаті В. Голобородька та М. Воробйова.

Василь Голобородько ще донедавна жив у м. Антрациті на Луганщині («ідеальна» місцина для українського поета). Ще був юнаком, коли в Югославії вийшла антологія світової лірики «Від Рабіндраната Тагора до Василя Голобородька». За кордоном оцінили раніше, ніж не лише в підрадянській, але й незалежній Україні, котра (за О. Забужко) поділяється на ту, для якої Василь Голобородько – видатний український поет; і ту, для якої – головний персонаж серіалу «Слуга народу»... Про творчість за збірками «Зелен-день», «Слова у вишиваних сорочках»... Про **Миколу Воробйова** – за книгою «Слуга півонії» (не «народу»:) та передмовою Володимира Моренця.

Література:

Абліцов В. Василь Голобородько. Листи. – К., 2012.

Моренець В. Хранитель променів і ожини (Про Миколу Воробйова) // Слуга півонії. – К., 2003.

Пастух Т. Київська школа та її оточення (Модерні стильові течії української поезії 1960 – 90 рр.). – К., 2010.

Українські літературні школи та групи 60 – 90-х рр. ХХ ст. – Львів, 2009.

Тема 13. Творчість Григорія Чубая. Коло Чубаєвої «Скрині»

Вундеркінд із поліського села Березини: перемога на всеукраїнській олімпіаді з правом зарахування до будь-якого українського вузу без іспитів; приїзд до Києва, виступ біля пам'ятника Шевченка; відрахування з «вовчим білетом»... Приїзд до Львова в середовище майбутніх дисидентів, життя в помешканні Калинців, популярність за поему «Вертеп». Про «Ветреп»: стилістично ще шістдесятницька, хоча вже гостріша змістом, ніж у «легальних» («Диктатори», «Як вечір землю синьо охопив...»), перегук з Калинцевим «Відчиненням вертепу»: переселення в барокову метафорику (тут і В. Шевчук), Шекспірівське «весь світ театр» у перекладі українською «А світ вертеп»... Перехід до метафоричної естетики постшістдесятництва («Постать голосу»): відкриття іншого, поліфонійно-стереоскопійного повнокровного світу, паралельного (залаштункового) до советського театру (вертепу) абсурду... Гуру львівського андеграунду кін. 1960 – поч. 70-х рр.: особиста харизма, геніяльно обдарований, не по роках мудрий, начитаний у світовій поезії; на Погулянку «на чарку чаю» до Чубаїв; коло Чубаєвої «Скрині» (самвидавівський журнал): В. Морозов, О. Лишега, Я. Довган, М. Рябчук, В. Винничук, Ю. Кох, В. Кауфман (сильвета кожного); богемний літературний побут, кульмінація життєтворчості, «втрачений рай»... Сім'я: дружина Галина, син Тарас, донька Соломія; джазове виховання; «безсоромна схожість Тараса Григоровича до свого біологічного попередника» (за Ю. Кохом, який все життя хоче намалювати Григорія в образі Тараса, а Тараса – в образі Григорія): спершу читати поезії, а відтак уже слухати «Плач Єремії»; специфіка «співаної поезії» у порівнянні з «піснями на слова» («о хто ти, о хто» з «Марії»)... Все змінюється з арештом і швидким звільненням (1972): «Відшукування причетного»...Злам, трагедія фіналу, Тарас доспіває за батька, культ Чубаєвої поезії.

Література:

Габор В. Від Джойса до Чубая: Есеї, літературні розвідки та інтерв'ю. – Львів, 2010.
Чубай Г. Плач Єремії. Поезії, переклади, спогади / Передмова І. Дзюби. – Львів, 2001.
Чубай Г. П'ятикнижжя. Поезії, листи / Передмова К. Москальця, післямова О. Лишеги – Львів, 2013.

Тема 14. Нью-Йоркська група.

Спільне: походження від батьків-емігрантів, переселення до Америки в отроцькому віці, коли *вже* достатньо пожили в Україні, аби відчутти себе українцями, і *ще* не достатньо «відформатувались», аби не змогти відчутти себе американцями... Мистецькі зібрання у нью-йоркському ресторані «Орхідея», повний список учасників (за участю Віри Вовк та Емми Андіївської, що відтак відмежовувались від Н. г.), модерністська альтернатива традиціоналістському об'єднанню «Слово»... Мости через океан поміж материковою та діаспорною частинами української літератури, відчуття єдиного культурного простору, антологія «Координати» (1968)... Однак все ж «вазонки» (іпостась поета на еміграції)... **Юрій Тарнавський**: позиціонування «від Лорки», а не «від Шевченка», молодечо-модерністський виклик традиції... «Поезії про ніщо», «Без нічого», «Без Еспанії» (батьківщина душі)... Робота в IBM, комп'ютерна лінгвістика... «У ра на»: чорнобильський вибух притлумленого модерністською «незаангажованістю» патріотичного болю... Коли відійде, некролог називатиметься «Без Тарнавського»... **Богдан Рубчак**: «Крило Ікарове»: концепт «заземленого» ангела, «стигми крил», перегук з Драчевими «Крилами»... Професор Ратгардського університету (США), «Пробний лет (тло для книги)»: український модернізм у контексті світового – отут злетіти вдалося... **Богдан Бойчук**: «Координати» (упорядник разом з Б. Рубчаком, значимість антології), «Міфологія Карпат. Гуцульська зрада»: аналогії, екскурси, паралелі...

Література:

Бойчук Б. Третя осінь. Поезії. – К., 1991.
Бойчук Б. Міфологія Карпат. Гуцульська зрада. – Львів, 2012.
Котик І. Екзистенційний вимір людини в поезії Юрія Тарнавського. – Львів, 2009.
Котик-Чубінська М. Структура та образність поезії Юрія Тарнавського. – Львів, 2011.
Ревакович М. Persona non grata. Нариси про Нью-Йоркську групу, модернізм та ідентичність. – К., 2012.
Рубчак Б. Крило Ікарове. Поезії. – К., 1991.
Тарнавський Ю. Без нічого. – К., 1991.
Тарнавський Ю. Їх немає. Поезії 1970–1999. – К., 1999.
Тарнавський Ю. Не знаю. Вибрана проза. – К., 1999.

Змістовий модуль 4. Вісімдесятники.

Тема 15. Культурно-політична ситуація 1980-х років. Риси покоління.

Термін – від однойменної антології «Вісімдесятники» / упорядник І. Римарук. – Едмонтон, 1990 – коли десятиліття вже проминуло і стало зрозуміло, що це покоління і що це за покоління. Це ті, хто встиг дебютувати в останні, остаточно маразматичні, роки брежнєвсько-андроповсько-черненківсько-го застою, а розквітнув талантом у кінці 1980-их, у час горбачовської перебудови (символічне вмирання совка разом з перестарілими генсеками; квітневий пленум та 27-й з'їзд ЦК КПСР, Чорнобиль («звізда полин»), розвал економіки, друга хвиля реабілітації невинно убієнних...). Тобто вони вступали в свідоме творче життя вимірюючи майбутнє тісною советською кліткою, готуючись стати черговим «втраченим поколінням», і тут раптом – абсолютна свобода, сп'яніння, крила можливостей! Тому так зрезонувало, звідсіля креативність, яка дивувала всіх... Тому парадоксальність світовідчуття, тому досвід «не за роками» («старі» замолоду – у той час, як шістдесятники до старості зберігали «молодечий» наїв), тому філософізм неодмінний... Синтез постшістдесятницького метафоризму поезики (форма), та шістдесятницької соціальної гостроти (зміст), звісно, ще більш вигостреної завдяки більшому діапазону свобод «перебудови» у порівнянні з «відлигою»... Попри те, покоління яскравих індивідуальностей, кожна з унікальним естетичним досвідом.

Тема 16. Поезія вісімдесятників.

Василь Герасим'юк – гуцул в екзилі: після Прокурави все життя в Києві (з довгими сінними вакаціями дома), однак поетичний світ виключно карпатський, бачить світ крізь призму Землі, що зазнала Апокаліпси; Карпати – територія Справжнього... Творча силвета за передмовою І. Дзюби до книги «Була така земля» (у ній кредо «Я напишу такі вірші...», зачитую). Світовідчуття – за «Осінніми псами Карпат»; поетика – за «Космацьким узором»; «розпечатав» повстанську тематику в постсоветській поезії: «Коса» (на прикладі поеми – про те, як через образ, а не декларативно, можна патріотичне). «Поет біля мікрофона», «Пси святого Юра», «Прийшли вночі...» та ін. діалоги з **Ігорем Римаруком** – навзаєм «Нічні голоси» (Василеві Герасим'юкові). Рафінований спадкоємець неокласиків, лідер покоління (очільник АУП, головний редактор «Сучасности», укладач антології «Вісімдесятники»), що потерпає від місії Вергілія супроводити новоявлених Дантів пекельними колами сучасности... Поєднання витонченого інтелекту й підсвідомої глибини – як прокляття, накликає власновільно (за «Нічними голосами»). Поетика «постмеморі» (за статтею Ірини Щепної-Мулярчук). Для взірця: «Двоє блукали в ожинах...» («Висока вода»), «Сльоза Богородиці» – найповніша автоантологія. «Бермудський трикутник» долі терцинами (знов Данте). Останні роки у Львові. «Не питай, по кому подзвін» – некролог по Ю. Покальчукові в «Сучасності» за місяць до власної смерті... **Іван Малкович** – не Малкович! (Джон з Голівуду :) – шило з мішка про нефаховість непорядних вимовляльників... Боярин-березун (з Березова, де нащадки бояр Данилович). Як і Гера та Римарук, закінчив КДУ, однак по-справжньому пишається класом скрипки в Коломийській музичній школі. Невтрачений рай дитинства – зимові свята, від Миколая до Водохреща. Дивиться на світ крізь скриньку Вертепу: «Вертепчик», «Вірші на зиму», «З янголом на плечі» (кредо): мізансцена про янгола на правому – дідька на лівому (тому плюємо туди), дідько чітко тримається кігтями, янгол левітує на повітряній подушці, повіє вітер моровий – і вже здуло, тільки крильця стирчать зі замету, тому слід обережно по життю з янголом, іти, як свічку нести Маланчину («Свіччине весілля») – ще одне кредо «Напучування старого вчителя» про крихітну свічку букви «ї», яку слід затуляти долоньками, та місячний серпик букви «є», зрізаний з неба разом із ниточкою – ексклюзивні українські літери як символи своєрідності, неповторності й беззахисності національного... «Абабагаламага»: як видавець переміг поета (обидва з бездоганним смаком), але так мало бути. Показ кращих видань («Улюблені вірші», «Гамлет», «Сто казок» «Потеріана»), лідерів різдвяних продажів у США та Канаді («Снігова королева», «Казки туманного Альбіону»). Герасим'юк – опришок, а Малкович – газда, найзаможніший український поет (з усіма «за» і «проти» того і того)... **Наталка Білоцерківець** – читати «Хор хлопчиків», пустити запис «Ми помрем не в Парижі» («Мертвий півень», гран-прі 2-ї «Червоної рути», Запоріжжя, 1991). «Гімн втраченого покоління», якому не довелося себе втрачати... **Кость Москалець** – «Вона», «Ти втретє цього літа зацвітеш» (принагідно про Бахмацьку школу)...

Література:

1. Герасим'юк В. Була така земля. Вибране. – К., 2003.
2. Малкович І. Все поруч. Вибрані вірші, переклади, есеї, інтерв'ю. – К., 2010.
3. Римарук І. Сльоза Богородиці. Вибране. – К., 2008.

Тема 17. Проза вісімдесятників.

Найоптимальніше – за антологією Василя Габора «Приватна колекція» – загальний огляд і зокрема: **Олесь Ульяненко** (за «Афганським зошитом», «Сталінкою», «Жінкою його мрії» – заборонена «комітетом моралі»), **Євген Пашковський** (за «Листом до Салмана Рушді»), **В'ячеслав Медвідь** (за коротким романом «Льох») – неймовірно обдаровані прозаїки, яким не пощастило уповні дійти до читача вчасно, у 80-ті, коли був запит на «чорнуху», тому рівень резонансу драматично нижчий за рівень таланту... **Володимир Діброва** («Пісні Бітлз», «Андріївський узвіз») – в Україні тужив за Заходом, а, емігрувавши до США, тужить за Києвом (принагідно про «покоління джінс»)... **Василь Портяк** – «У снігах» – «біла книжечка» (з післямовою В. Герасим'юка, котрий

вкрай рідко порушує табу на непоезію), сучасний Стефаник, найсильніше про трагедію людей УПА, вартував Шевченківської премії, каятимуться, що не дали... **Оксана Забужко** – її «всюди повно», харизматична і суперечлива, так що «скажи, як ставишся до Забужко, і я скажу, хто ти», а насамперед поетка (за «Другою спробою», де всі збірки) і філософиня (доктор філософії, робота в університетах США, блискуча монографія «Українська ідея і європейський контекст: Франківський період, 1992»). У прозі одразу ж «Інопланетянка», і далі теж... Мрія написати роман, що «лежав би на розкладках». «Польові дослідження з українського сексу» – «самвидав» середини 90-их, бо не зважувались друкувати через епатажну відвертість. Метод «вільних асоціацій» (за З. Фройдом): через асоціативний потік свідомости вийти на первопричину неврозу: вердикт соціальної дійсності, через яку не складається особиста доля; вихолощене чоловіче начало нації, феміністичний імпульс (чоловіки, будьте чоловіками – інакше вами стануть жінки!); український «Генрі Міллер у спідниці»... «Казка про калинову сопілку»: найкраща повість Забужко; ефект «другого жмутку» «Зів'ялого листя» (розбурхані пристрасті «жмутку першого») («Польових досліджень...») уляглись у довершену фольклорну форму, і вже поет на пристиглім вулкані плекає калину й горіх...). Парадокс: авторка на боці убійниці! Демонічне начало, диявольський фінал, розпач – зв'язок із тогочасною пьнауадактмонографією «Шевченків міф України» (1997), в якій за допомогою Шевченка з'ясовувала власні екзистенційні проблеми... Колізії довкола «інтелектуального роману» «Notre Dame d'Ukraine...»; образ Лесі Українки; надактуальна мета реанімації української духовної еліти, задля поповнення якої прощається все... Есеїстика: «Хроніки від Фортінбраса», «І знову я влізаю в танк...» (Шевченківська премія-2019), проєкт «Хроніки самовидців (дев'ять місяців українського спротиву)». Леся Українка – Олена Теліга – Ліна Костенко – Оксана Забужко – у типологічному ряду українських амазонок...

Література:

1. Приватна колекція. Вибрана українська проза та есеїстика кінця ХХ століття / Авторський проєкт Василя Габора. – Львів, 2002.
2. Забужко О. Друга спроба. Вибране. – К., 2005.
3. Забужко О. Польові дослідження з українського сексу. – К., 1996.
4. Забужко О. Сестро, Сестро. Повісті та оповідання. – К., 2004.
5. Забужко О. І знову я влізаю в танк... – К., 2016.

Змістовий модуль 5.

Літературні угруповання кінця 1980 – початку 90-их років. Дев'яностники. Українські бестселери.

Тема 18. Феномен літературних угруповань часів «перебудови». Бу-Ба-Бу. Карнавал на руїнах імперії. Творчість Юрія Андруховича.

Свобода писати, що прийшла з «перебудовою», зіткнулася з несвободою друкувати написане. Адже «грубі» літературно-мистецькі журнали всуціль присвячувались заповненню «білих плям» та «чорних дір», «другій хвилі реабілітації»: М. Грушевський, В. Винниченко, Є. Маланюк, О. Ольжич, О. Теліга, Б. Кравців та ін., а для молодих дебютантів попросту не ставало місця. Далі становище погіршало ще більше: промисловість обвалилася повністю, у т. ч. поліграфійна, і журнали перестали виходити взагалі. Єдиним виходом було йти до читача (слухача) навпростець: читати вірші зі сцени, влаштовуючи літературні «поезоакції», а для цього найліпше надавалися літературні угруповання, як правило з трьох осіб («трикутник – стійка фігура» – за Ю. Андруховичем), серед яких найбільш резонансним виявилось **Бу-Ба-Бу** (Бурлеск-Балаган-Буфонада) у складі: Патріарх (бо на рік старший за інших) – Юрій Андрухович, Прокуратор (бо схожий) – Віктор Неборак, Підскарбій (бо відав касою на застілля) – Олександр Ірванець. Утворились 1985 (після квітневого пленуму ідучи назустріч його історичним рішенням :). Провели 25 поезоакцій у всіх більших містах України (неймовірна реклама, фанклуб, одразу довідалися всі), а завершили поезооперою «Крайслер Імперіал» за мотивами власних творів у Львівській Опері під час «Вивиху»-2 (1992). Перестали виступати як угруповання в пору «сторіччя» Бу-Ба-Бу (1994: 34 (Андрухович) + 33 (Неборак) + 33 (Ірванець)). Хоч, здавалося, настав час для патріотичних творів, заборонених тем, найбільш запитаною виявилась «карнавальна культура» – про – за М. Бахтіним, адже совок відучив людей повнокровно жити, звівши життя до примітивних орвеллівських форм, а вона відновлює відчуття вітаїзму, вчить «жити як співати

джаз»...Причащення бурлескною традицією (1998 (200-річчя «Енеїди») – «Бу-Ба-Бу – Котляревському») Постмодернізм з позитивного боку – не як тотальний стьоб, царство цитати і паразитування на здобутках попередників – а як долучення до «всієї разом» світової культури, допіру відчуженої від українського читача/письменника; як прискорений марш (на мотоциклі картинною галереєю) теренами для всіх відомими, а для нас малознаними донедавна; як компенсаторна самоосвіта, що вже тоді дала нову добру українську якість: *жива* література, що збирає повні зали, яку вчать напам'ять, за яку не соромно, що вона українська... Найталановитіший **Юрій Андрухович**: хоч найбільше знають як прозаїка, передовсім поет – найкраща в сучасній українській літературі урбаністична поезія («Небо і площі», «Середмістя», «Екзотичні птахи та рослини»); біографія й генеза творчості за романом «Таємниця»; підручник «карнавальності» по-українськи (романи «Рекреації», «Перверзія»), антироман про антисвіт («Московіада»), бешкет про Антонича, якого вважає своїм поетичним батьком (6-й розділ «Дванадцяти обручів», дискусія з І. Калинцем, котрий теж як поет зачавсь від Антонича); есеїстика («Диявол ховається в сирі»); переклади («Гамлет», бітники); європейський резонанс творчості: премії, поїздки, виступи, «людина готелів» («Лексикон інтимних міст»); один із найкращих творів – донька Софія («Фелікс. Австрія»).

Література:

1. Українські літературні школи та групи 60-90 рр. ХХ ст. Антологія / Авторський проект Василя Габора. – Львів, 2009.
2. «Бу-Ба-Бу» (Юрій Андрухович, Олександр Ірванець, Віктор Неборак); Вибрані твори: Поезія, проза, есеїстика / Авторський проект, упоряд., бібліограф відомості та прим. Василя Габора. – Львів, 2007.

Тема 19. Творчість літутгрупвань «Пропала грамота», ЛуГоСад, «Нова дегенерація», «Червона фіра».

«Пропала грамота»: Юрко Позаяк, Семен Либонь, Віктор Недоступ. Традиції гоголівського бурлеску. «Репресовані» сполучники в псевдах, неймовірна поетична дотепність, що одразу ж ставала фольклором. Найталановитіший Юрко Позаяк (Юрій Лисенко) та його збірка з найскромнішою в світі назвою «Шедеври». Гра в «роздвоєння» на поета і дипломата. Нинішній хорватський побут... **ЛуГоСад:** Іван Лучук, Назар Гончар, Роман Садловський. Зелена прямокутна однойменна... Концепт поетичного ар'єргарду (за Тарасом Лучуком): вони в кінці культури, крайні, приєднуються (на початку антики). Все в них задом наперед: паліндроми («фраки літературні») – візитівка Івана Лучука від найкоротшого («епос і нині сопе») до найдовшого в світі (розгортка газети «Ратуша»). Назар Гончар найцікавіший, автор збірки «Променевість» («Про мене вість») та епохального рядка про метаморфозу римованої поезії у верлібр: «А рима дверима – гуп!». Фаховий флегматик і мовчальник (вміє тримати павзу), філософія лїнивої людини (найкреативніший стан), передчасна смерть, яка всіх потрясла... **«Нова дегенерація»:** Іван Андрусяк («Часниковий сік» (поезії в серії «Зона Овідія» – першого україномовного поета (за І. Лучуком)), «Вургун» – П. Загребельний казав, що такої прози не втяв би), Степан Процюк (поезії зі спільної антології «Нова дегенерація» (1990), найліпші повісті перші: «Vae victis!», «Імени твого ради»), Іван Ципердюк (поезії в прозі «Переселення квітня», жорстка ширість, «культурист гармонії і чести» (за С. Процюком))... Епатажна назва – реакція на «нові генерації» патосних пристосуванців, метких ханжів та інших «молодих команд»... Постнайспізніліший романтизм, спроба винниченківської відвертості й маланюківської шляхетности... **«Червона фіра»:** найголовніше досягнення – Сергій Жадан...

Література:

1. Українські літературні школи та групи 60-90 рр. ХХ ст. Антологія / Авторський проект Василя Габора. – Львів, 2009.

Тема 20. Дев'яностники. Творчість Сергія Жадана (та інших поетів), Тараса Прохаська (та інших прозаїків).

Іронічні дискусії довкола «десятницької» термінології: «дев'яностники» (?), «дев'ятдесятники» (?) (на знак протесту: «позадесятники»), адже під кінець століття і тисячоліття

варта говорити вже в категоріях «кінця віку» (fin de siècle) й «міленіуму», але перемогла традиція незлих попередників («шітдесятників», «вісімдесятників»), а іронія лишилася в тон неодмінній супутній тональності цього десятиліття. Покоління – черговий претендент на «втраченість» (це вже також предмет іронії), але нівроку реалізує себе понині, досягаючи успіхів і в літературі, і в науці, і в політиці. Часом аж занадто: чимало хто покинув літературу, віддавшись позалітературній кар'єрі, а чи звівся до симулякру, «розмащуючи малиновий джем». Втім, лишилися ті, для кого література покликання, а не «трамплін» до чогось «важливішого». **Сергій Жадан** – безумовний лідер серед поетів-дев'ятдесятників, «чорний романтик» (за І. Дзюбою), вже відомий у багатьох країнах Європи, але найголовніше, що він, з Донбасу і Харкова, віднайшов поетичну (й не тільки) мову, яку прийняли русифіковані з українського Сходу, – органічно їхню й настільки ж органічно українську. За це йому багато проститься... Поезію – за «Генералом Юдою» і «Цитатником» (постмодерна чорна іронія) і «Життям Марії» (з екскурсом у воєнно- «Диким полем» (з поясненням, чому роман добрий, а фільм поганий). «Капітал» – за методом «гугл мапс», як і силвети ровесників-дев'яностників: Назара Федорака, Галини Крук, Любомира Стринаглюка, Павла Вольвача, Юрія Бедрика; Романа Скиби, Маріанни Кіяновської – цьогорічної (2020) лавреатки Шевченківської премії за книгу «Бабин яр. Голосами»... Як і **Тарас Прохасько** – за збірку есеїстики «Так, але...», хоч насправді, звісно, за весь доробок, найповніше представлений книгою «Ботакє» (2010). Біолог за освітою, і пише «так, як росте рослина» (хтось). Читати треба спершу «FM 'Галичина'», а відтак вже «Непрості» та все інше (не навпаки!). Сродний та унікальний у всьому, Скворода нині був би таким. На зорянім небі є зірки і (віддаленіше) галактики в одній світляній крапці. Аби розрізнити, слід наблизитись. Читати Прохаська – таке наближення...

Інші («дев'яностники», «двотисячники» +...), яких бажано почитати: Іздрік (бажано таки «Воцдек», а не «Таке», взяти до рук «Четвер»), Бориса Гуменюка («Вірші з війни», «100 новел про війну»); Катерина Калитко («Земля загублених, або Маленькі страшні казки»; переклади балканської прози, насамперед Міленко Єрговича), подружжя Ірини Цілик («Повертайся живим», «Планета, блакитна, як апельсин») та Артема Чеха («Точка нуль»), Любов Якимчук («Абрикоси Донбасу»)...

Література:

1. Жадан С. Капітал. – Харків, 2006.
2. Жадан С. Ворошиловград. – Харків, 2010.
3. Прохасько Т. Ботакє. – Івано-Франківськ, 2010.

Тема 21. Українські бестселери.

Окрім Ю. Андруховича та О. Забужко, про яких уже йшлося, є ще ряд «продажних» і «писучих» авторів, тобто тих, накладу чієїх книжок вже давно вимірюються сотнями тисяч, а то й мільйонами, примірників. Ця популярність заслужена і, за окремими «паралітературними» винятками (на взір Люко Дашвар), варта уваги. Тож рекомендую студентам: **Василь Шкляр** і його «Чорний ворон» («Залишенець»), у т. ч. однойменний, достойний уваги фільм Тараса Ткаченка, а також давній «Ключ» (містичний детектив); **Марія Матіос** «Солодка Даруся», «Нація», «Майже ніколи не навпаки» (закликаю при нагоді подивитися однойменний театральний триптих Ростислава Держипільського (Івано-Франківський драмтеатр)); **Юрій Винничук** «Легенди Львова», «Груші в тісті» та й годі («Ги-ги-ги»); **Марина і Сергій Дяченки** «Відьомська доба» ... Виношу на кінець, бо знаю, що це прочитають, а не прочитати не мають права, бо тоді – вирок викладачеві (айтішники – так, стоматологи – так, а філологи – ні?!). Кожен повинен мати *свою* думку про кожного з цих авторів, позитивну й критичну (обов'язково!). Й ще про кожного скласти літературну силвету – не лише з інтернету, але й з паперових видань!

6. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ:

Назва теми	К і л ь к і с т ь г о д и н
Творчі сильвети шістдесятників.	6
Проблематика й доля роману Олеса Гончара «Собор».	2
Шістдесятницька проза. Новелістика Григора Тютюнника.	2
Роман Василя Земляка «Лебедина згряя» як явище української химерної прози.	2
Філософські та естетичні засади роману-трилогії Валерія Шевчука «Три листки за вікном»	2
Роман Романа Іваничука «Мальви» («Яничари») та його місце в контексті української історичної прози.	2
Постшістдесятники. Поети «Київської школи». Творчі засади.	2
Поезія Григорія Чубая.	2
Творчі сильвети вісімдесятників.	6
Проблематика філософської прози Оксани Забужко.	2
Творчість Юрія Андруховича у контексті постмодернізму та карнавальної культури.	2
Романний триптих Марії Матіос: «Солодка Даруся», «Нація», «Майже ніколи не навпаки». Український Апокаліпсис.	2
Дев'яностники. Творчість Сергія Жадана і Тараса Прохаська.	4
Роман Василя Шкляра «Чорний ворон» Феномен українського бестселера.	2

6.Плани практичних занять

Практичні заняття 1-3.

Творчі сильвети шістдесятників.

(кожен студент обирає одну постать і готує повідомлення на 7-8 хв.)

1. Шістдесятники-дисиденти, публіцисти, в'язні сумління (Вячеслав Чорновіл, Левко Лук'яненко, Михайло та Богдан Горині).

2. Шістдесятники вчені-літературознавці (Іван Дзюба, Євген Сверстюк, Іван Світличний, Михайлина Коцюбинська).
3. Шістдесятники-перекладачі (Микола Лукаш, Андрій Содомора).
4. Шістдесятники-живописці (Алла Горська, Опанас Заливаха).
5. Шістдесятники-кінематографісти, творча група «Тіней забутих предків» (Іван Миколайчук, Сергій Параджанов, Юрій Ілленко, Георгій та Сергій Якутовичі...).

Практичне заняття 4.

Проблематика й доля роману Олесея Гончара «Собор».

1. Особливе місце «Собору» в контексті «решти» творчості О. Гончара.
2. «Собор у риштованні» (за Є. Сверстюком): нагінки на автора та його твір з боку радянської критики та партноменклатури.
3. Проблематика роману: що у нім «кормольного»? «Собор» очима Є. Сверстюка та незалежного літературознавства.
4. Галерея образів, психологічні характеристики (Єлька, Баглай, Лобода).
5. Образ Дмитра Яворницького: для чого він у романі, зіставити з реальною постаттю.
6. Поетика прози О. Гончара: соцреалізм? соцромантизм? інші версії...

Література:

1. Вінок пам'яті Олесея Гончара: Спогади. Хроніки. – К., 1997.
2. Коваль В. «Собор» і наколо «Собору». – К., 1989.
3. Сверстюк Є. Собор у риштованні. – Париж-Балімор, 1970:) (електронний ресурс).
4. Слово про Олесея Гончара: Нариси, статті, листи, есе, дослідження. – К., 1988.
5. Собор із «Собору», або Подорож Олесея Гончара до Мадонни // Цалик С. М., Селігей П. О. Таємниці письменницьких шухляд: Детективна історія української літератури. – К., 2010. – С. 298-345.

Практичне заняття 5.

Шістдесятницька проза. Новелістика Григора Тютюнника.

1. Шістдесятницька проза як та, що не вписувалась у канон соцреалізму й була близькою до класичного критичного реалізму. Належали не лише шістдесятники, а й дехто зі старших, що в атмосфері «відлиги» змінили звичну для себе тональність, подивували і мали проблеми з владою («Собор» О. Гончара).
2. Григир Тютюнник як найяскравіший представник шістдесятницької прози. Вся творчість «родом з дитинства» (за А. Екзюпері), але не того «щасливого», за яке соцреалісти дякували партії, а важкого, повоєнного, якого не було. Всі твори – про дітей, які не мають дитинства (такою завжди є «дитяча» проза, що найбільше вражає: «Харитя», «Маленький грішник» М. Коцюбинського, «Федько-халамидник» В. Винниченка). Вся проза автобіографічна, тож про життя – за творами, а про твори – з життя...
3. Дитинство сина репресованого («Три зозулі з поклоном»); воєнне отроцтво, коли пішки подався до родичів на Донбас, де було легше вижити («Климко» – хоч герой і не вижив); повоєнна юність, навчання у ФЗУ («Вогник далеко в степу», «Смерть кавалера»); перша любов – «Зав'язь», що дала назву дебютній збірці (1966). Вхідчини в літературу полегшив «іменний» збіг зі старшим на 10 літ братом (трішки про Григорія, аби не плутали з Григором), хоча більше «полегшень», мабуть, не було.
4. Риси характеру й творчості: нетипово «занижений больовий поріг» (болить і те, що інші не помічають); творчість, яка «любові всевишній присвячується» і водночас є вислідом муки: «Любов і мука – інших рецептів нема». Радше не «український Шукшин», а учень стефаниківської школи: та ж каторжна робота над словом, той же комплекс самогубця, який трагічно потвердився...

Література:

1. Тютюнник Г. Твори: У 2 кн. – К., 1984.
2. Тютюнник Г. Бути письменником: Листи, щоденники, записники / Упорядник О. Неживий. – К., 2011.
3. Вічна загадка любові. Літературна спадщина Григора Тютюнника. Спогади про письменника. – К., 1988.
4. Мороз Л. Григір Тютюнник. Нарис життя і творчості. – К., 1991.
5. Спогади про Григорія та Григора Тютюнників. – К., 2001.

Практичне заняття 6.

Українська химерна проза. Роман Василя Земляка «Лебедина згряя».

1. Барокова типологія, українська «сродність» явища, предтечі химерної прози: М. Гоголь («Вечорниці...», «Миргород»), Г. Квітка-Основ'яненко («Конотопська відьма»), О. Стороженко («Марко Проклятий»), М. Коцюбинський («Тіні забутих предків»). Риси химерної прози у цих творах: контамінація міфологічного (ірреального) та реального вимірів; перевага сугестивного над наративним, поетичного, ліричного над прозовим, епічним. Спорідненість із «готичним романом», «магічним реалізмом», «поетичним кіно».
2. Презентація терміна: О. Ільченко «Мамай і чужа молодиця або козацькому роду нема переводу (український *химерний* роман із народних вуст)» (1958). Вив'язування естафети: саме О. Ільченко радить В. Землякові замінити назву «Вавилон» на «Лебедина згряя», аби не сприйняли як натяк на СРСР, хоча у кінофільмі «Вавилон ХХ» вона таки зрине. «Химерні» романи В. Дрозда, Г. Пагутяк, «химерні» аспекти прози Р. Іванчука (оглядово).
3. Роман В. Земляка «Лебедина згряя». Риси химерної прози, творча доля, зіставлення з кінофільмом «Вавилон ХХ» (інформація про кінофільм, його творчу групу, долю та нагороди).

Література:

1. Земляк В. Лебедина згряя. – К., 2002.
2. Земляк В. Чарівний кінць [Збірник спогадів про письменника]. – К., 1978.
3. Сивокінь Г. Василь Земляк // Історія української літератури ХХ ст. – Кн. 2. – К., 1998.
4. Слабошпицький М. Василь Земляк [Літературний портрет]. – К., 1994.

Практичне заняття 7.

Творчість Валерія Шевчука. Філософські та естетичні засади роману-трилогії «Три листки за вікном».

1. «Сад житейських думок, трудів та почуттів» Валерія Шевчука (біографічна силуета).
2. Етапи та жанри творчого шляху: шістдесятницька й житомирська проза («Серед тижня»), перекладацтво, наукова творчість (відкриття «атлантиди» українського бароко: «Аполонова лютня», «Марсове поле», «Пісні Купідона»; Літопис Самійла Величка, «Муза роксоланська»), допоки сам став бароковіти як письменник.
3. «Інтелектуальні романи» В. Шевчука (реферативний огляд): «Дім на горі», «Стежка в траві», «Жінка-змія» та ін. Риси химерної прози.
4. Роман-трилогія «Три листки за вікном»: троїста структура; філософсько-естетичні засади; риси химерної прози (магічного реалізму); бароковий світогляд («Для Турчиновський»), символізм («Петро Утеклий»), психологічний портрет українця в імперії станом на середину ХІХ ст. («Ліс людей»).

Література:

1. Горнятко-Шумилович А. Твори Валерія Шевчука як різновид «химерної» прози. – Львів, 1999.
2. Павлишин М. Канон та іконостас: Літературно-критичні статті. – К., 1997.

3. Синицька Н. Гра у класики: Поетика української інтелектуальної прози 1960 – 1990-х років. – Чернівці, 2018.
4. Тарнашинська Л. Свобода вибору – єдина форма самореалізації в абсурдному світі: Проза Валерія Шевчука як віддзеркалення екзистенціалізму // Сучасність. – 1995. – № 3.
5. Шевчук В. Три листки за вікном: Роман-триптих. – К., 1986.
6. Шевчук В. Вибрані твори: Роман-балада, оповідання. – К., 1989.

Практичне заняття 8.

Історична романістика Павла Загребельного та Романа Іваничука.

(кожен студент обирає один роман, читає його і готує про нього повідомлення на 7-8 хвилин. Загальнообов'язкові для прочитання – у списку лектури)

1. Надзвичайний інтерес до історичної романістики в 1960-80-і роки як наслідок жорсткого цензурування творів про сучасність; можливість критичного погляду на сучасні проблеми через історичні аналогії.
2. Цикл романів П. Загребельного про Київську Русь: «Диво», «Первоміст», «Євпраксія», «Смерть у Києві». Популярність «Роксолани» (порівняння з аналогами від О. Назарука, В. Винничука («Житіє гаремное»), українським і турецьким телесеріалами).
3. Цикл романів Р. Іваничука про українську історію XV – XX століть: «Черлене вино», «Мальви» («Яничари»), «Манускрипт з вулиці Руської», «Вода з каменю», «Шрами на скалі» та ін. Драматичні колізії довкола «Мальв» та «Журавлиного крику», проблема пам'яті («Четвертий вимір»).

Література:

1. Дончик В., Бойко Л. та ін. Павло Загребельний, Роман Іваничук // // Історія української літератури ХХ ст. – Кн. 2. – К., 1998.
2. Ільницький М. Людина в історії: Сучасний український історичний роман. – К., 1989.
3. Меч і мисль: творчість Романа Іваничука у національних вимірах української культури. Збірник наукових праць. – Львів-Ужгород, 2009.

Практичне заняття 9.

Творчість Григорія Чубая. Коло Чубаєвої «Скрині»

1. Біографія: вундеркінд із поліського села Березини (перемога на всеукраїнській олімпіаді з правом зарахування до будь-якого українського вузу без іспитів; приїзд до Києва, виступ біля пам'ятника Шевченка; відрахування з «вовчим білетом»); приїзд до Львова в середовище майбутніх дисидентів, життя в помешканні Калинців, популярність за поему «Вертеп»... Гуру львівського андеграунду кін. 1960 – поч. 70-х рр. (особиста харизма, геніяльно обдарований, не по роках мудрий, начитаний у світовій поезії; на Погулянку «на чарку чаю» до Чубаїв);
2. Коло Чубаєвої «Скрині» (самвидавський журнал): В. Морозов, О. Лишега, Я. Довган, М. Рябчук, В. Винничук, Ю. Кох, В. Кауфман (коротка сильвета кожного); богемний літературний побут, кульмінація життєтворчості. Все змінюється з арештом і швидким звільненням (1972), підозра, що розколовся у КГБ, дзеркало страждань -- поема «Відшукування причетного»... Злам, алкоголь, нефрит, трагедія фіналу.
3. Поема «Ветреп»: стилістично ще шістдесятницька, хоча вже гостріша змістом, ніж у «легальних» («Диктатори», «Як вечір землю синьо охопив...»), перегук з Калинцевим «Відчиненням вертепу»: переселення в барокову метафорику (тут і В. Шевчук), Шекспірівське «весь світ театр» у перекладі українською «А світ вертеп»...
4. Перехід до метафоричної естетики постшістдесятництва («Постать голосу»): відкриття іншого, поліфонійно-стереоскопійного повнокровного світу, паралельного (заштункового) до советського театру (вертепу) абсурду. Риси поетики циклів-книг «П'ятикнижжя»: «Плач Єремії», «Світло і сповідь».
5. Родина (загалом): дружина Галина, донька Соломія, син Тарас (коротка сильвета): джазове виховання; «безсоромна схожість Тараса Григоровича до свого біологічного попередника» (за Ю. Кохом, який

все життя хоче намалювати Григорія в образі Тараса, а Тараса – в образі Григорія): спершу читати поезії, а відтак уже слухати «Плач Єремії» (інакше голос Тараса перебиває особисте враження); специфіка «співаної поезії» у порівнянні з «піснями на слова»; Тарас доспіває за батька...

6. Культ Чубаєвої поезії нині.

Література:

Габор В. Від Джойса до Чубая: Есеї, літературні розвідки та інтерв'ю. – Львів, 2010.

Чубай Г. Плач Єремії. Поезії, переклади, спогади / Передмова І. Дзюби. – Львів, 2001.

Чубай Г. П'ятикнижжя. Поезії, листи / Передмова К. Москальця, післямова О. Лишеги – Львів, 2013.

Тощо.....

Практичні заняття 10-11. Вісімдесятники. Риси покоління. Поети.

1. Риси покоління. Термін – від однойменної антології «Вісімдесятники» / упорядник І. Римарук. – Едмонтон, 1990 – коли десятиліття вже проминуло і стало зрозуміло, що це покоління і що це за покоління. Це ті, хто встиг дебютувати в останні, остаточно маразматичні, роки брежнєвсько-андроповсько-черненківсько-го застою, а розквітнув талантом у кінці 1980-их, у час горбачовської перебудови (символічне вмирання совка разом з перестарілими генсеками; квітневий пленум та 27-й з'їзд ЦК КПСР, Чорнобиль («звізда полин»), розвал економіки, друга хвиля реабілітації невинно убієнних...). Тобто вони вступали в свідоме творче життя вимірюючи майбутнє тісною советською кліткою, готуючись стати черговим «втраченим поколінням», і тут раптом – абсолютна свобода, сп'яніння, крила можливостей! Тому так резонувало, звідсіля креативність, яка дивувала всіх... Тому парадоксальність світовідчуття, тому досвід «не за роками» («старі» замолоду – у той час, як шістдесятники до старості зберігали «молодечий» наїв), тому філософізм неодмінний... Синтез постшістдесятницького метафоризму поезики (форма), та шістдесятницької соціальної гостроти (зміст), звісно, ще більш вигостреної завдяки більшому діапазону свобод «перебудови» у порівнянні з «відлигою»... Попри те, покоління яскравих індивідуальностей, кожна з унікальним естетичним досвідом.
2. Творчість Василя Герасим'юка – гуцул в екзилі: після Прокурави все життя в Києві (з довгими сінними вакаціями дома), однак поетичний світ виключно карпатський, бачить світ крізь призму Землі, що зазнала Апокаліпси; Карпати – територія Справжнього... Творча силвета за передмовою І. Дзюби до книги «Була така земля» (у ній кредо «Я напишу такі вірші...»). Світовідчуття – за «Осінніми псами Карпат»; поезика – за «Космацьким узором»; «розпечатав» повстанську тематику в постсоветській поезії: «Коса» (на прикладі поеми – про те, як через образ, а не декларативно, можна патріотичне). «Поет біля мікрофона», «Пси святого Юра», «Прийшли вночі...» та ін. діалоги з Ігорем Римаруком – навзаєм «Нічні голоси» (Василеві Герасим'юкові).
3. Творчість Ігоря Римарука: рафінований спадкоємець неокласиків, лідер покоління (очільник АУП, головний редактор «Сучасности», укладач антології «Вісімдесятники»), що потерпає від місії Вергілія супроводити новоявлених Дантів пекельними колами сучасности... Поєднання витонченого інтелекту й підсвідомої глибини – як прокляття, накликає власновільно (за «Нічними голосами»). Поезика «постмеморі» (за статтею Ірини Щепної-Мулярчук)... Шедевр на пробу: «Двоє блукали в ожинах...» («Висока вода»). «Сльоза Богородиці» – найповніша автоантологія. «Бермудський трикутник» долі терцинами (знов Данте). Останні роки у Львові. «Не питай, по кому подзвін» – некролог по Ю. Покальчукові в «Сучасності» за місяць до власної смерті...
4. Творчість Івана Малковича – не Малковича! (Джон з Голівуду :) – шило з мішка про нефаховість непорядних вимовляльників... Боярин-березун (з Березова, де нащадки бояр Данилових). Як і Гера та Римарук, закінчив КДУ, однак по-справжньому пишається класом скрипки в Коломийській музичній школі. Невтрачений рай дитинства – зимові свята, від Миколая до Водохреща. Дивиться на світ крізь скриньку Вертепу: «Вертепчик», «Вірші на зиму», «З янголом на плечі» (кредо): мізансцена про янгола на правому – дідька на лівому (тому плюємо туди), дідько чітко тримається кігтями, янгол левітує на повітряній подушці, повіє вітер моровий – і вже здуло, тільки крильця стирчать зі замету, тому слід обережно по життю з янголом, іти, як свічку нести Маланчину («Свіччине весілля») – ще

одне кредо «Напучування старого вчителя» прокрихітну свічку букви «ї», яку слід затуляти долоньками, та місячний серпик букви «є», зрізаний з неба разом із ниточкою – ексклюзивні українські літери як символи своєрідності, неповторності й беззахисності національного... «Абабагаламага»: як видавець переміг поета (обидва з бездоганим смаком), але так мало бути. Показ кращих видань («Улюблені вірші», «Гамлет», «Сто казок» «Потеріана»), лідерів різдвяних продажів у США та Канаді («Снігова королева», «Казки туманного Альбіону»). Герасим'юк – опришок, а Малкович – газда, найзаможніший український поет (з усіма «за» і «проти» того і того)...

Література:

1. Герасим'юк В. Була така земля. Вибране. – К., 2003.
2. Малкович І. Все поруч. Вибрані вірші, переклади, есеї, інтерв'ю. – К., 2010.
3. Римарук І. Словоза Богородиці. Вибране. – К., 2008.

Тема 12. Проза вісімдесятників.

1. Представники соціальної «чорнухи»: Олесь Ульяненко («Афганський зошит», «Сталінка», «Жінка його мрії» – заборонена «комітетом моралі»), Євген Пашковський («Листом до Салмана Рушді»), В'ячеслав Медвідь (за коротким романом «Льох») – неймовірно обдаровані прозаїки, яким не пощастило уповні дійти до читача вчасно, у 80-ті, коли був запит на «чорнуху», тому рівень резонансу драматично нижчий за рівень таланту.
2. Творчість Володимира Діброви («Пісні Бітлз», «Андріївський узвіз») – в Україні тужив за Заходом, а емігрувавши до США, тужить за Києвом (принагідно про «покоління джінс»)...
3. Творчість Василя Портяка – «У снігах» – «біла книжечка» (з післямовою В. Герасим'юка, котрий вкрай рідко порушує табу на не поезію), сучасний Стефаник, найсильніше про трагедію людей УПА, вартував Шевченківської премії, каятимуться, що не дали...

Література:

Приватна колекція. Вибрана українська проза та есеїстика кінця ХХ століття / Авторський проект Василя Габора. – Львів, 2002.

Практичне заняття 13.

Творчість Оксани Забужко.

1. Біографічна силуета, особистість, характер: її «всюди повно», харизматична і суперечлива, так що «скажи, як ставишся до Забужко, і я скажу, хто ти», а насамперед поетка (за «Другою спробою», де всі збірки) і філософиня (доктор філософії, робота в університетах США, блискуча монографія «Українська ідея і європейський контекст: Франківський період, 1992»). У прозі одразу ж «Інопланетянка», і в житті теж...
2. «Польові дослідження з українського сексу». Мрія написати роман, що «лежав би на розкладках». – «самвидав» середини 90-их, бо не зважувались друкувати через епатажну відвертість. Метод «вільних асоціацій» (за З. Фройдом): через асоціативний потік свідомості вийти на первопричину неврозу: вердикт соціальної дійсності, через яку не складається особиста доля; вихолощене чоловіче начало нації, феміністичний імпульс (чоловіки, будьте чоловіками – інакше вами стануть жінки!); український «Генрі Міллер у спідниці»...
3. «Казка про калинову сопілку»: найкраща повість Забужко; ефект «другого жмутку» «Зів'ялого листя» (розбурхані пристрасті «жмутку першого» («Польових досліджень...»)) уляглись у довершену фольклорну форму, і вже поет на пристиглім вулкані плекає калину й горіх...). Парадокс: авторка на боці убійниці! Демонічне начало, диявольський фінал, розпач – зв'язок із тогочасною монографією «Шевченків міф України» (1997), в якій за допомогою Шевченка з'ясувала власні екзистенційні проблеми...
4. Колізії довкола «інтелектуального роману» «Notre Dame d'Ukraine...»; образ Лесі Українки; надактуальна мета реанімації української духової еліти, задля поповнення якої прощається все...

5. Есеїстика: «Хроніки від Фортінбраса», «І знову я влізаю в танк...» (Шевченківська премія-2019), проєкт «Хроніки самовидців (дев'ять місяців українського спротиву)».
6. Леся Українка – Олена Теліга – Ліна Костенко – Оксана Забужко – у типологійнім ряду українських амазонок...

Література:

1. Забужко О. Друга спроба. Вибране. – К., 2005.
2. Забужко О. Польові дослідження з українського сексу. – К., 1996.
3. Забужко О. Сестро, Сестро. Повісті та оповідання. – К., 2004.
4. Забужко О. І знову я влізаю в танк... – К., 2016.
5. Та багато іншого.....

Практичне заняття 14.

Феномен літературних угруповань часів «перебудови». Бу-Ба-Бу. Карнавал на руїнах імперії. Творчість Юрія Андруховича.

1. Феномен літературних угруповань кінця 1980 – початку 1990 років: свобода писати, що прийшла з «перебудовою», зіткнулася з несвободою друкувати написане, адже «грубі» літературно-мистецькі журнали всуціль присвячувались заповненню «білих плям» та «чорних дір», «другій хвилі реабілітації» (М. Грушевський, В. Винниченко, Є. Маланюк, О. Ольжич, О. Теліга, Б. Кравців та ін.), а для молодих дебютантів попросту не ставало місця. Далі становище погіршало ще більше: промисловість обвалилася повністю, у т. ч. поліграфійна, і журнали перестали виходити взагалі. Єдиним виходом було йти до читача (слухача) навпростець: читати вірші зі сцени, влаштовуючи літературні «поезоакції», а для цього найліпше надавалися літературні угруповання, як правило з трьох осіб («трикутник – стійка фігура» – за Ю. Андруховичем), серед яких найбільш резонансним виявилось Бу-Ба-Бу.
2. Творчість та літературний побут літугрупування Бу-Ба-Бу (Бурлеск-Балаган-Буфонада) у складі: Патріарх (бо на рік старший за інших) – Юрій Андрухович, Прокуратор (бо схожий) – Віктор Неборак, Підскарбій (бо відав касою на застілля) – Олександр Ірванець. Утворились 1985 (після квітневого пленуму ідучи назустріч його історичним рішенням :). Провели 25 поезоакцій у всіх більших містах України (неймовірна реклама, фанклуб, одразу довідались всі), а завершили поезооперою «Крайслер Імперіал» за мотивами власних творів у Львівській Опері під час «Вивиху»-2 (1992). Перестали виступати як угруповання в пору «сторіччя» Бу-Ба-Бу (1994: 34 (Андрухович) + 33 (Неборак) + 33 (Ірванець)). Хоч, здавалося, настав час для патріотичних творів, заборонених тем, найбільш запитаною виявилась «карнавальна культура» – про – за М. Бахтіним, адже совок відучив людей повнокровно жити, звівши життя до примітивних орвеллівських форм, а вона відновлює відчуття вітаїзму, вчить «жити як співати джаз»... Причацання бурлескною традицією (1998 (200-річчя «Енеїди») – «Бу-Ба-Бу – Котляревському») Постмодернізм з позитивного боку – не як тотальний стьоб, царство цитати і паразитування на здобутках попередників – а як долучення до «всієї разом» світової культури, допіру відчуженої від українського читача/письменника; як прискорений марш (на мотоциклі картинною галереєю) теренами для всіх відомими, а для нас малознаними донедавна; як компенсаторна самоосвіта, що вже тоді дала нову добру українську якість: *жива* література, що збирає повні зали, яку вчать напам'ять, за яку не соромно, що вона українська...
3. Творчість Юрія Андруховича. Найталановитіший бубабіст. Хоч найбільше знають як прозаїка, передовсім поет – найкраща в сучасній українській літературі урбаністична поезія («Небо і площі», «Середмістя», «Екзотичні птахи та рослини»); біографія й генеза творчості за романом «Таємниця»; підручник «карнавальности» по-українськи (романи «Рекреації», «Перверзія»), антироман про антисвіт («Московіада»), бешкет про Антонича, якого вважає своїм поетичним батьком (6-й розділ «Дванадцяти обручів», дискусія з І. Калинцем, котрий теж як поет зачавсь від Антонича); есеїстика («Диявол ховається в сирі»); переклади («Гамлет», бітники); європейський резонанс творчості: премії, поїздки, виступи, «людина готелів» («Лексикон інтимних міст»); один із найкращих творів – донька Софія («Фелікс. Австрія»).

Література:

1. Українські літературні школи та групи 60-90 рр. ХХ ст. Антологія / Авторський проект Василя Габора. – Львів, 2009.
2. «Бу-Ба-Бу» (Юрій Андрухович, Олександр Ірванець, Віктор Неборак); Вибрані твори: Поезія, проза, есеїстика / Авторський проект, упоряд., бібліограф відомості та прим. Василя Габора. – Львів, 2007.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методологічною основою курсу є принцип історизму, усі художні твори досліджуються у зв'язку із часом їхнього написання, з подіями біографії того чи іншого автора, дотичними до аналізованого історико-літературного періоду, єдності із тогочасними ідейно-естетичними тенденціями. Курс передбачає засвоєння теоретико-літературних понять на конкретному художньому матеріалі.

Курс поєднує лекції оглядового характеру із лекціями літературно-портретної форми.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль за засвоєнням знань студентів та його успішністю здійснюється у формі оцінювання виступів на практичних (семінарських) заняттях та участі у дискусіях та із допомогою поточного модульного контролю. Курс закінчується іспитом.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ для іспиту

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються так:

- практичні: 30% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 30;
- модулі /письмові роботи: 20 семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20;
- екзамен: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50.

Підсумкова максимальна кількість балів 100

Поточне тестування /письмові роботи, практичні заняття, самостійна робота	П і д с у м к о в и й т е с т	
---	---	--

														(е к з а м е н)	
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2								
														5 0	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Оцінка в балах	За національною шкалою		Залік
		Експериментальна оцінка, оцінка з диференційованого заліку		
A	90-100	5	Відмінно	Зарховано
B	81-89	4	Дуже добре	
C	71-80		Добре	
D	61-70	3	Задовільно	
E	51-60		Достатньо	

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робоча навчальна програми.
2. Плани практичних занять та методичні вказівки до їх виконання.
3. Матеріали до семінарських (практичних) занять та самостійної роботи студентів.

14. СПИСОК ОBOB'ЯЗКОВОЇ ЛЕКТУРИ

- Симоненко В. Тиша і грім. Земне тяжіння. Півні на рушниках (Вино з троянд).
- Драч І. Соняшник. Протуберанці серця. Балади буднів. Дума про вчителя. Чорнобильська мадонна.
- Вінграновський М. Сто поезій. Манюня. Сіроманець. Северин Наливайко (факультативно).
- Павличко Д. Таємниця твого обличчя. Покаяльні псалми. Сонети, рубаї.
- Олійник Б. Поезії: «Марафон», «Я б спокійно лежав під вагою століть...», «Похорон вчителя», «Робота», цикл «Сива ластівка».
- Костенко Ліна. Вибране (1989), Ліна (А-ба-ба-га-ла-ма-га, колінкорова серія), Маруся Чурай. Записки українського самашедшого.
- Стус В. Палімпсест/ Вибране (2003). Листи до сина (упорядник Д. Стус). Феномен доби (про П. Тичину).
- Калинець І. Пробуджена муза (1991, Варшава). Невольничча муза (1991, Канада). Казки зі Львова.
- Мельничук Т. Князь роси (факультативно).
- Кисельов Л. Стихи. Вірші (1970) (факультативно).
- Гончар О. Собор.
- Тютюнник Г. Три зозулі з поклоном. Климко. Вогник далеко в степу. Смерть кавалера. Зав'язь.
- Іванчук Р. Мальви (Яничари). Манускрипт з вулиці Руської (факультативно).
- Загребельний П. Роксолана (факультативно).
- Шевчук В. Три листки за вікном.
- Земляк В. Лебедина згряя (+ фільм «Вавилон ХХ»).
- Чубай Г. Плач Єремії (2001). П'ятикнижжя (2013).
- Голобородько В. Яблуко добрих вістей (А-ба-ба-га-ла-ма-га, колінкорова серія).
- Воробйов М. Слуга півонії.
- Тарнавський Ю. Без нічого.
- Герасим'юк В. Була така земля (з передмовою І. Дзюби).
- Римарук І. Сльоза Богородиці.
- Малкович І. Все поруч.
- Портяк В. У снігах.
- Уляненко О. Сталінка (факультативно).
- Забужко О. Друга спроба (поезії). Польові дослідження з українського сексу. Казка про калинову сопілку. І знову я влізаю в танк.
- Бу-Ба-Бу. [Андрухович Ю., Неборак В., Ірванець О.]. Вибрані твори (2007).
- Андрухович Ю. Небо і площі. Середмістя. Екзотичні птахи і рослини (збірки поезій). Рекреції. Московіада (романи).
- Неборак В. Літаюча голова.
- Пропала грамота. [Позаяк Ю., Либонь С., Недоступ В.] (1991).
- Позаяк Ю. Шедеври.
- ЛуГоСад. [Лучук І., Гончар Н., Садловський Р.]. Суб'єктивність канону (2007).
- Гончар Н. Про мене вість.
- Нова дегенерація. [Андрусак І., Процюк С., Ципердюк І.] (Івано-Франківськ, Перевал, 1991).
- Жадан С. Цитатник. Життя Марії. Ворошиловград (факультативно).
- Прохасько Т. ФМ «Галичина». Так, але...
- Винничук Ю. Легенди Львова.
- Матіос М. Солодка Даруся. Нація. Майже ніколи не навпаки.
- Шкляр В. Чорний ворон (Залишенець). Ключ.
- Калитко К. Земля Загублених, або Маленькі страшні казки.

Українські літературні школи та групи 60-90-х рр. XX ст.: Антологія вибраної поезії та есеїстики (2009).

Приватна колекція: Вибрана українська проза та есеїстика кінця XX століття (2002).